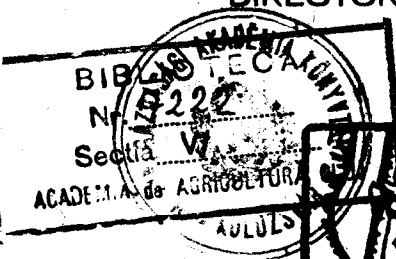

36

1881

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 25

22 KOLOZSVÁNYI, KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA.

szám.

In acest număr: *Odiseea unei cămăși de Octavian Goga*; *Noaptea, poezie de V. Russu Ștrianu*; *Prin sate de Nichifor Crainic*; *Motivul național al reformei agrare în Ardeal de Ion Iacob*; *Iarăși hârtia de Ion Darie*; *Un partid care se naște și altul care a fost îngropat de Alexandru Hodos*; *Iuscripții pe-o masă de cafea de Al. O. Teodoreanu*; *Educație politică de P. Nemoianu*; *Lupta pentru țărănime de G. M. Ivanov*; *Gazeta rimată: Tribunii poporului de Demostene Nădrag*; *Insemnări: Iar pactul dela Alba Iulia*; *Executarea tratatelor*; *Fără muncă*; *„Charme slave”*; *De ce? Cenzura în Ardeal*; *Monopolul lui „deja”*; *O enciclopedie filologică*; *Răsfoind revistele, etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Odiseea unei cămăși

Când acum cinci ani lumea tranșelor a reintrat în exercițiul drepturilor cetățenești, un vânt de premenire sufla peste țară. O mișcare înviorătoare se resimțea din toate unghiurile, o silă dărză de greselile trecutului se ivea pretutindeni, amenințând transformarea radicală a vieții politice la noi. Preludiile votului universal încălzeau sufletele, prevestind tututura că pe ruinele vechilor alcătuirii, deodată cu coborârea maselor pe arenă, se va înfăptui în curând și partidul menit să reprezinte în mod real interesele populare.

În această perioadă de procreație a democrației românești, voința mulțimii luptătoare, ca o splendidă unanimitate de simțire, a creat personalitatea politică a generalului Averescu. Era concentrată în această zămislire psihologia caracteristică a poporului nostru la acea epocă, era protestarea împotriva clișeelor uzate de odinioară, era consacarea morală a unui înțelept comandant de pe câmpul de bătaie, și era mai ales credința că binefacerile viitoare nu se pot realiza decât sub îndrumarea omului care le-a oferit cel mai puternic scut de apărare la zile de primejdii. Din neobișnuita vâltoare ce sguđuia toate conștiințele atunci, s'a născut la Iași „Liga poporului“, întinsă degrabă ca o rețea formidabilă pe întreagă suprafața vechiului Regat.

În această specială configurație, când, ca niciodată, silueta unui om domina mulțimea, s'au săvârșit alegerile pentru întâiul Parlament al României unite, cu prilejul cărora neparticiparea generalului Averescu, determinată de-un legitim scrupol constituțional, a dat naștere primelor începuturi ale partidului țărănesc. Povestea e cunoscută de toți, și nu e din cele mai moralizatoare. Oameni grăbiți, în dorința lor de a se afirma, fără program și fără nici o legătură între dânsii, neavând altă platformă în ochii sătenilor decât numele popularului șef de oaste pe care-l invocau fără voia lui, au isbutit răzleți să-și câștige

voturi și să fie aleși în Cameră. Patronul lor, se știe, a rămas viu surprins de revelația acestor ciudați *filii ante patrem*, și dintr'un sentiment de corectitudine a respins înjghebarea bastardă. Consecințele sunt în amintirea tuturor. Nou născuții călători în ale politice, având la origina lor aceeaș abilită manevră electorală, cunoscându-se unii pe alții s'au strâns într'un mănunchiu, dându-și seama că de-aci înainte îi paște o soartă comună. Erau în adevăr, cei mai mulți, elemente care certificau prin însăși prezența lor pe băncile Parlamentului, fatalele boli infantile ale tuturor schimbărilor mari de regim. Lumea privea cu un surâs sceptic stângăciile lor. Mai ales reprezentanții politicianismului tradițional erau bucuroși să facă analiza valorilor în tabăra nouă, dându-și seama pe urma fiecărui: examen individual în parte, că vechea ordine de drept nu va putea fi răsturnată cu astfel de combatanți inofensivi.

O singură figură a fost, care dela început a atras atenția publică: d. Ion Mihalache.

Tânărul învățător dela Topoloveni era o apariție simpatcă. Coborâtor veridic al obârșiei țărănești, el întrupa în mod organic sentimentele clăcașilor de demult. Venea din Muscelul purității noastre de rasă, venea în cămașe și ițari, indicând prin toată făptura lui valul energiilor dela țară, care au fost supremul razim în viforul recent al morții. El nu peregrinase prin toate partidele, nu era pecetluit cu stigmatele desonorante ale unui trecut îndoielnic, nu fusese nici în slujba nemților, nici a marelui capital internațional, nu avea nici măcar epitropia plină de ocrotire a domnului Adolf Ștern. Indrăznețul învățător se înfățișa ca o solie a celor mulți, omul revendicărilor țărănești, strigătul de protestare smuls din umbra satelor, drept, tranșant și fără compromisuri. Chipul lui uscățiv și palid ne reamintea corvezile dela plug și în adâncul ochilor negri se deslușeau par'că suferințele uitate, ca o mustare pentru toți. D. Mihalache era reprezentativ și evocator, d. Mihalache a cucerit din primul moment. Erau zadarnice apostrofele înăcrite de moda veche, care nu puteau vedea în bărbatul politic decât o experiență dublată de-o intelectualitate, și care insinuuau că mecanismul complex al vieții de stat cere un orizont ceva mai larg decât banca dela Topoloveni. Opinia publică refuza acest raționament rigid, călăuzită fiind de-o covârșitoare justificare sentimentală. Ne trebuie, ziceau cei mai mulți, un glas răspicat care vine de jos, nu ca o rețetă de combinații de culise pentru bucătăria politică, ci ca un impuls permanent al preocupărilor de mulțime. Ne trebuie controlul țărănesc, ne trebuie cămașa din Muscel, nu ca să scoatem din cutele ei soluții raționale pe seama problemelor de stat, care rămân apanajul capetelor gânditoare, ci ca s'o fluturăm ca pe-un drapel de căteori minți neînțelegătoare ar socoti că pot să neglijeze interesele maselor.

Se părea că dl Mihalache a înțeles la început situația, și și-a însușit această atitudine de sincer tribun a poporului.

Primele sale pașiri din Cameră, susținute de modestie și bun simț, desminteau profețiile mincinoase, care căutau să ne convingă, că stăm în fața romanului cunoscut și sălcu al tuturor desrădăcinașilor

și că sfârșitul acestei simpatice idile rustice va fi adaptarea la mediul ambiant unde s'a rătăcit. Curând însă învățătorul-deputat a evoluat spre un ipostaz nou. După constituirea unui program întemeiat pe lupta de clasă, în care se codifica maximul revendicărilor țărănești, în loc să apară ca un chibzuit purtător de cuvânt al semenilor săi de ieri, rânșat pe câmpul unde s'a mișcat o viață n'reagă, dând sprijinul neprecupețit mișcării democratice din țară, d-sa-a râvnit un rol mult mai complicat, dincolo de puterile sale. Șarpele vanității a mușcat repede subț albul imaculat al cămășii de Câmpulung. D. Mihalache s'a pomenit peste noapte șef de partid, și-o transformare vertiginosă s'a operat în mentalitatea simplistă care-l povățuia. Fără să-și dea seama, părăsind zi cu zi rostul său inițial, d-sa s'a lăsat atras pe un tărâm unde nu-l sluiau nici armatura, nici munițiile. Visând rolul unui Spartacus în țări, fostul dascăl și-a luat aiere de om de stat, a devenit amator de sociologie și-un fervent cetitor al lui Kautsky, pe care a început să-l citeze la tribuna parlamentară, răspândind împrejur atmosfera jalnică a descoperirilor întârziate. Intrat odată pe acest povârniș, purtat pe apele tulburi ale unui diletantism capricios, în măsura în care pierdea din savoarea virginală a omului dela țară, nu isbutea să fure nici o taină a patrimoniului pentru care era un intrus. Abecedarul politic a fost prea greu pentru dascălul dela Topoloveni. D-sa n'a învățat decât liniile rudimentare, fără a pătrunde în-țelesul lor adânc. Pe urma acestui agitat proces de dezechilibru au început tranșacțiile, în urmărirea unei ținte care fugea tot mai departe. Tribunul întrunirilor populare, scos din raza intuiției și asvârlit în vârtejul problemelor de rațiune, era firesc să se prăbușească, reamintindu-ne sacrificiul inutil al bietului nostru soldat din Carpați, care cu o pușcă în mână era pus să înfrunte puhoiul sculelor nemțești.

Ar fi în adevăr o chestiune destul de interesantă, să descifrezi amănuntele acestei evoluții politice, fixând detaliile care-ar lumina o psihologie destul de frecventă astăzi, în era de inaugurare a sufragiului universal. Vom schița însă aici, în treacăt, numai câteva note de căpetenie. Cea dintâi știrbire introdusă de spiritul transacționist adoptat de d. Mihalache a fost apropierea sa de proletariatul orașelor, pus subț directă oblăduire a dlui Adolf Ștern. Prin această apropiere, aierul curat al Muscelului a suferit prima infuziune tulburătoare. Steagul roșu de pe calea Victoriei n'avea nimic a face cu tradițiile de veacuri, din care se smulsesse fostul președinte al Asociației învățătorilor. Din această clipă, observatorul a simțit că locul omului dintr'o bucată l-a luat omul maleabil al concesiilor de oportunitate. Lumea a înregistrat o dureroasă decepție, căci și-a zis fie care: în ce colț al sufletului său a găsit un ecou acest țaran muntean, pe seama unor Ahasveri fără țară, aruncați din fundul Poloniei în spinarea unei țărănimi pe care au exploatat-o până la sânge? Unde-a rămas, ne întrebam cu toții, mândra îngrădire de rasă, care ne-a păstrat în cursul vremii, unde interesul distinct al cătunelor noastre complet diferențiat de sugestiunile dela Moscova? D. Mihalache însă nu mai era firea intransigentă care-l consacrase la început, d-sa a intrat deabinele în jocul politic.

Pe spărtura primordială s'au furișat pe rând diverse disonanțe supărătoare. Echilibristica frivolă l-a prins în mreжіle ei și naivitatea lui de *homo novus* l-a amăgit, făcându-l să uite că pentru sforile de culise se cere mai mult meșteșug decât șiretlicul rural cu care era înarmat dânsul. Au intervenit deci fel de fel de influințe disparate în această carieră improvizată. Urmând șoaptele oculte ale marilor bănci străine, sârmana cămașe a avut adese tresăriri inexplicabile de marionetă și proprietarul ițarilor s'a preschimbat în târgoveț care-a stat de vorbă cu toate partidele. În sfârșit, acum, după o serie de pipăiri, s'a făcut și pasul fatal care clasează definitiv: d. Mihalache a ajuns la braț cu d. Mihail Cantacuzino. Leaderul săracilor din țara românească a devenit asociatul Nababului, sclipirea chinuită a secerii e în tovarășia blazonului de prinț...

De-aici înainte surprize nu mai sunt, mica poveste s'a închis și învățământul ei e destul de trist.

Molohul clasei conducătoare a triumfat din nou. Istoria implacabilă se repetă. Tribunii importați dela țară, când se rătăcesc pe parchetul strălucitor al Capitalei perfide, capătă amețeli și cad. V'aduceți aminte, Dobrescu-Argeș, cum s'a poticnit nenorocitul și cât a plătit de scump părăsirea căminului strămoșesc! Distrugerea lui într'o formă mult mai tragică revine azi. Calea dlui Mihalache a apucat pe ogașa bătătorită de toți, noutatea s'a dus. Ori-cum se vor desfășura destinele partidului său, ajuns într'o macabră promiscuitate, el, omul dela Topoloveni a primit cuțitul în spate. Poate să meargă cât de departe spre stânga subț inspirațiile dlui C. Stere, care lucrează conștient și programatic, conducerea va fi a altora, cântecul dlui Mihalache s'a cântat. Incetul cu încetul, viața va confirma acest adevăr și e probabil că binefacerile ei banale vor veni ca o recompensă pe seama răzvătutului domesticit...

Vor curge așa înainte anii cu destrămarea lor ascunsă, netezind asperități, rotunjind linii și scriind pe chipul fostului sătean inevitabilele stigmatе burgheze...

Cândva, poate nu tocmai târziu de tot, căutând să intre la Athénée Palace, un țaran de către Pitești încurcat cu carul lui de lemne dinaintea hotelului, văzându-l, are să rănăie pe gânduri o clipă și fulgerându-i prin minte toată odiseea asta, are să-i dea binețe cu un zâmbet crud de ironie populară...

— Am avea o vorbă, *coane* Mihalache...

— ?...

— *Coane* Mihalache, îmbracă-te nemțește...

OCTAVIAN GOGA

Noapte

Au tăcut cucoșii'n sat.

În căsuțele cu geamuri stinse
Gândurile s'au culcat...

Urcă'n noapte carul mare
Fără frâu, fără jug.
Înălbite de mirare
Stele mici în lături fug.

Sub balcoane de stamină,
Amețit de luna plină,
Îndrăgit, un greer cântă,
Serenadă frântă,
Din ghitara lui cea mică,
Unei flori de levântică...

În livada de pe coastă
Ninge floare de calis
Și din cuib, privighetoarea
Cântă'n vis.

V. RUSSU ȘIRIANU

Prin sate

Pentru înființarea căminelor sale culturale „Fundatia Prințului Carol” întreprinde săptămânale descinderi în lumea rurală. Sunt așa zisele „misiuni”, alcătuite din conferențieri și predicatori, din medici și juriști, din scriitori, și conduse cu tenacitatea fără odihnă și entuziasmul fără leac al directorului acestui princiar așezământ democratic, d. Gh. D. Mugur. Cele câteva zile petrecute într'un sat sunt zile de migălos și atent și prietenos examen al păturii țărănești sub raportul cultural, juridic, religios și sub raportul sănătății. Volume întregi s'ar putea umple cu aceste constatări documentare, făcute asupra realității nemijlocite. Pentru o acțiune de ridicare a maselor, pipăirea terenului în acest fel e riguros trebuincioasă. Nimic statornic și nimic rodnic nu se va putea clădi decât pe puncte de sprijin perfect cunoscute. Fără ele, idealismul oricât de generos și de filantropic, e osândit să aibă soarta norilor de secetă rostogoliți zadarnic de vânt în golurile albastre ale văzduhului.

Drag mi-ar fi să scriu, că experiențele acestor peregrinări la munte și la câmp sunt reconfortante, de n'ar fi în ele atâta tristețe și atâta dezolare. Cine a văzut câte nedreptăți se dau la iveală în plângerile care vin la consultațiile juridice ale „misiunii” asupra împărțirii pământurilor; cine a constatat câte răcile, ce macină vigoarea oamenilor, se descopăr la consultațiile medicale pe care din zori până în amurg le dă cu o dumnezească răbdare poetul și doctorul V. Voiculescu, nu poate aduna în inima lui decât revoltă și venin. În câmpiile mănoase ale lalomiței, acolo unde satele par mai mult bube ale pământului decât podoabe ale lui, și unde verdeța năvălește din ogoare asupra lor cu puterea unui organism viu ce vrea să-și cicatrizeze rănilile, am luat parte la sfeștaniei pentru ploaie, sub cerul care dogoria ca un cuptor încins; am simțit acolo sufletul plugarilor nă-

pădind ca un fluviu de jelanie în implorarea norilor, și am înțeles încă odată câtă nădejde mistică se ridică din adâncurile acestui suflet ajuns, — ca într'un ceas de sfeștanie, — la limita omeneștilor lui puteri. Câte spectacole de minune ar putea deslănțui predicatorii din zăcămintele profunde și vii ale credinței populare! Dar o constatare pe care o vei face la fiecare pas, oriunde te-ai duce, este aceasta: poporul nostru, înzestrat cu sumedenii de însușiri bune, nu știe ce să facă cu ele. E prea puțin negustor ca să le speculeze în folosul său. Li lipsește o tehnică a vieții, în sensul practic și în pofida hărniciei lui.

Am stat de vorbă cu femeii din Tismana Gorjului. Sat sărac, înconjurat de imense păduri ale statului, cu pământ puțin și sgârțit. Erau văduve de războiu și se plâneau de lipsuri. Frumos port de cămăși albe, bătute în cusături fine, și oprege țesute cu desăvârșită artă, le înfășurau trupurile îmbătrânite fără vreme. Le spuneam ce câștiguri bune ar avea din aceste cusături și alesături dacă le-ar vinde la oraș, unde albăstrimea a prins gustul mândrelor lucruri dela țară. Erau bucuroase s'o facă, dar ne-au răspuns toate la fel:

— Nu știm să le vindem. Unde și cum?

Intrebarea lor are o semnificație mai largă și mai tristă. Ea se potrivește pentru toate binecuvântatele mijloace care lăncezesc, neproductive, la îndemâna țărănimii. Școala pe care o învață este și ea un mijloc. Țăranul nu știe să tragă foloasele dintr'însa. Pentru el, scrisul și cetitul e un scop în sine, abstract și impus, cere se îndeplinește odată cu absolvența claselor primare. Dincolo de această absolvență, totul recade în neant.

Fiindcă nimeni, sau aproape nimeni, nu s'a apropiat de dânsul cu dragostea care luminează, stârnește energii și le supune unei metode continue și fructuoase.

În această privință, câteva cuvinte despre conducătorii satelor, preschimbați de o detestabilă mentalitate politică în mici satrapi.

Nu odată i s'a întâmplat misiunii Fundației Principele Carol să se întâlnească piepțis cu ei. Măruntele autorități constituite se simt în primejdie oridecâte ori se anunță un control asupra lumii rurale, de care dispun cu nemărginite puteri. Niciun mijloc nu li se pare condamnat pentru a înlătura acest control, făcut cu durere și cu prietenie, sau pentru a masca, în fața lui, starea lucrurilor. Telegramme prealabile ni se trimit din centrele care au să fie vizitate; iscălite — de medici ai ocoalelor rurale. Din ele respiră o bruscă și nesfârșită grijă pentru viața „misiunii“:

„Rog nu veniți. Groaznică epidemie de scarlatină. Primejdie de moarte“. Îndărătul acestei minciuni sinistre mișună destule boli adevărate. Altele, firește, decât scarlatina. Dar în sat foaia se'n-toarce: autoritățile țin să arete că toată lumea e perfect mulțumită. N'are, mă rog, nevoie de nimic. Boli n'au existat prin partea locului de când nu se ține minte. Adică de când cărma destinelor e în mâinile guvernului actual. Dar iată, consultațiile medicale ale „misiunii“ se anunță totuși... Trei zile le-ar trebui celor doi medici ai Funda-

ției să vadă pe toți bolnavii cari se prezintă. Mizeria fizică ce se desvâluie e deprimantă.

Inițiativele culturale întâmpină de obicei aceeași ostilitate. Într'un sat dunărean s'a înființat un cămin cultural. Am mers să-l inaugurăm. N'are deocamdată local propriu. E instalat în casa unui sătean nevoiaș care, prin nu știu ce minune, a rămas cu patima cărților de cetit. Pentru el mica bibliotecă, frumos rânduită, cu pomelnicele celor cari o cercetează, e ca un altar. Și omul, mândru de fapta lui, ne spunea câte neajunsuri suferă pentru ea. E dușmănit. De are o nevoie la primar, primarul îi spune: du-te la căminul cultural! Căminul acesta cultural, cu cele câteva cărți ale lui așezate sub grinda cu busuioc galben, înseamnă o primejdie pentru sălbatica mentalitate care stăpânește satele. O primejdie cu atât mai mare, cu cât e mai neînțeleasă.

Într'adevăr! Puterile oarbe ale întunerecului o simt instinctiv, dar nu pricepe că ea nu se poate alunga: primejdia e lumina.

NICHIFOR CRAINIC

Motivul național al reformei agrare din Ardeal

— Programul agrar sub regimul liberal —

Prin venirea la putere a regimului actual, executarea legii agrare în Transilvania, Banat, Crișana și Maramurăș a căzut în sarcina partidului liberal. Fiind vorba, prin urmare, despre regularea problemei agrare din Ardeal, evident că executarea legii aceleia va însemna tranșarea acestei probleme în ansamblul ei, adică introducerea politicii agrare românești și realizarea postulatelor ei. Operațiunile de expropriere și împroprietărire sunt numai o parte a reformei, un expedient al felului ei de realizare, deoarece legea mai admite și alte mijloace pentru aducerea ei la îndeplinire. Operațiunile de expropriere și împroprietărire nu sunt tot ceea ce se poate face, ele reprezintă numai o acțiune de stat, rămânând ca restul să se desăvârșească prin forțele vie ale neamului, pe cari politica agrară trebuie să le exploateze pentru propășirea țării întregi.

Se impune însă întrebarea: cum trebuie să se facă executarea legii agrare, și care este planul acestei executări?

În Ardeal, proprietatea sub 100 jugăre cadastrale, zisă „proprietatea mică“, mai înainte avea o întindere de 8.855,743 jugăre, din care elementul românesc a deținut abia 3.448,602 jugăre. Proprietatea mică, în baza legii agrare aproape n'a fost atinsă de expropriere; deci, din această categorie de proprietate vor rămâne disponibile întinderi prea reduse. Totuș, interesele noastre naționale reclamă, ca și această categorie de proprietate, cu întreaga ei întindere, să facă obiectul politicii agrare. Acest lucru se va face, dacă încurajăm și îndrumăm evoluția agrară și în privința acestei categorii de proprietate. Dispozițiile din articolele 47 și 120 ale legii agrare s'au conceput tocmai în vederea acestei evoluții. Vitalitatea elementului românesc este o garanție, că această evoluție, odată admisă, încurajată și îndrumată, va însemna un progres pentru el. În trecut, nu evoluția firească a fost cauza pentru care elementul românesc a pierdut terenul, ci acțiunea statului, prin urmare: forța.

Proprietatea peste 100 jugăre cadastrale, zisă „proprietate mare“, are o întindere de 6.026,744 jugăre, din care elementul românesc reprezintă numai 140,067 jugăre. Această categorie de proprietate este mai ales atinsă de operațiunile de expropriere, deci din această categorie de proprietate se vor elibera mari întinderi. Legea agrară scutește de sub expropriere o cotă anumită, rămânând ca această parte din pământul proprietarului mare să fie liberă de orice etatizare. Interesele noastre naționale reclamă însă, ca și aceste întinderi de moșie să formeze obiectul politicii agrare. Acest lucru iarăși îl vom ajunge, dacă asupra acestei cote admitem, încurajăm și îndrumăm evoluția agrară. Această evoluție trebuie admisă și înainte, și în cursul, și după operațiunile de expropriere. Trecerea unei moșii asupra unui român nu alterează exproprierea. Tocmai în vederea acestei posibilități s'a conceput principiul, că în Ardeal exproprierea să se facă pe proprietar: vezi articolul 20 al legii agrare.

După o socoteală aproximativă, în urma operațiunilor de expropriere se va etatiza o întindere de 1.793,826 jugăre pământ cultivabil și 1.000,000 jugăre teritorii necultivabile. În total 2.753.326 jugăre, cu care cifră se va reduce suprafața proprietății mari din Ardeal. Această reducere, incontestabil, va descomplecta proprietatea mare din Ardeal, însă nu o va desființa. Dacă etatizarea se va lărgi, atunci se va ajunge la desființarea proprietății mari din Ardeal. Nici interesele economice, nici cele naționale, nu justifică însă această desființare.

Întinderile etatizate prin operațiunile de expropriere vor fi repartizate prin operațiunile de împrumut. Această repartizare trebuie să se facă după un sistem anumit. Aici va fi rolul politicii agrare pe care o preconizăm. În vederea acestei politici s'a conceput articolul 107 din legea agrară. Statul are dreptul să-și creeze întinderi necesare, în interesul obștesc. O bună repartizare a pământului este, fără îndoială, un interes general. Sistemul care asigură cea mai perfectă repartizare va fi acel trienar. În baza acestuia, din întinderea etatizată 2/3 părți e destinată pentru sporirea proprietății mici, iar 1/3 e rezervată pentru industria națională și pentru sporirea proprietății mari.

În baza sistemului trienar, repartizarea întinderii etatizate ar produce în Ardeal următoarea situație agrară: proprietatea mică ar crește dela 8.855,743 jugăre la 11.049,069 ceea ce ar însemna, că proprietatea mică va deține 75% din întreaga suprafață agricolă a Ardealului.

Această repartizare ar fi armonică și totodată ar asigura și buna rânduială socială, deoarece țărâniea, care reprezintă peste 75% din populație țării, ar deține 75% din pământul ei, rămânând restul de 25% pentru utilitate publică. Nici nu se poate închipui o tranșare mai sănătoasă, chemată să evite orice frecări de clasă.

Dacă repartizarea în cadrele categoriilor de proprietate s'ar face după raportul de populație, atunci elementul românesc ar primi 75%, iar minoritățile 30% din întinderile etatizate. În acest caz, am avea următoarea situație generală:

Elementul românesc, la categoria de proprietate mică, ar ajunge

la o întindere de 1.535,324 jugăre iar minoritățile la 648,002 jugăre. În total, repartizarea ar fi: elementul românesc ar deține din proprietatea mică o întindere de 4.783,926 jugăre, ceea ce ar răspunde la un procent de 45 la sută. Deci, elementul românesc ar rămânea încă nedreptățit cu 25 la sută, în raport cu populația sa.

Minoritățile ar deține din proprietatea mică o întindere de 6.065.143 jugăre, ceea ce ar răspunde la un procent de 65 la sută, deci vor avea cu 35 la sută mai mult decât li-se cuvine, după raportul de populație.

Elementul românesc ar deține din proprietatea mare o întindere de 850,775 jugăre, ceea ce înseamnă 25%. Deci, după raportul de populație, ar rămânea încă nedreptățit în această categorie cu 45%.

Minoritățile ar deține din proprietatea mare o întindere de 3,053.997 jugăre, ceea ce înseamnă 75%; deci vor avea cu 45% mai mult decât li s'ar cuveni, după raportul lor numeric.

Nedreptățile trecutului trebuiesc rectificate și aceasta se va face dacă repartizarea se va executa având în vedere și interesele noastre naționale. Aceste interese nu admit sancționarea repartizării din trecut, deci trebuie acordată o precădere elementului românesc. Lucru cert este, că dacă întreaga întindere etatizată s'ar repartiza exclusiv elementului românesc, nici în acest caz el n'ar avea încă participarea cuvenită după raportul numărului său de populație. Golul rămas se va putea reface prin o politică agrară binechibzuită și practică în cursul unui timp îndelungat.

Am schițat aici planul de executare a legii agrare din Ardeal. Este necesară sus la conducere priceperea cuvenită în raport cu importanța problemei; apoi cunoașterea exactă a situației, o bună organizare a organelor de executare și, în sfârșit, o țință precisă. Trist, dar astăzi toate lipsesc.

Din tot ce s'a făcut până azi în această materie, nu se pot descifra contururile unui program, principiile unei politici agrare. Din contra, totul merge haotic, fără nici o normă, după interese de partid și dacă nu va interveni o schimbare, sfârșitul va fi lamentabil. Operațiunile de expropriere sunt aproape terminate, iar cele de improprietărire în curs. Rezultatul de până acum al acestor operațiuni, din punct de vedere național, înseamnă o adevărată crimă, iar din punct de vedere economic, un dezastru.

ION IACOB

Iarăși hârtia

E un fenomen care se petrece cu regularitatea precisă și inevitabilă a fenomenelor astronomice.

De două ori pe an, prețul hârtiei face un salt; ziarele, editorii, asociațiile intelectuale protestează cu ultima îndârjire, o interpelare în Camera deputaților capătă de pe banca ministerială un răspuns nebulos și găngav, pe urmă indignarea oboșită se calmează și totul reintră în ordine. După șase luni, oficiul de hârtie anunță un nou și îndoiț tarif. Alarma se repetă. Se repetă însă și oboseala.

Conducătorii și beneficiarii acestei cocolite industrii naționale, dacă n'ar fi având alt merit, dovedesc cel puțin față de restul concetățenilor o superioritate netăgăduită: cunoașterea deplină a psihologiei, să-i zicem, tot naționale. Știm, că dacă românul se indignează repede, apoi de potolit, se potolește și mai repede.

Cum rezistența d-lui Tancred Constantinescu la interpelări, acuzații și admonestări, e într'adevăr de cel mai neclintit bronz, mica furtună, deslănțuită periodic, se sfarmă la picioarele unei mușenii olimpice. Biruile cel care rabdă și tace mai mult. E exemplul „șefului“, botezat odinioară de umoristicile pariziene: „sfinxul“. Se împlinesc câteva luni, decând, într'o delegație care se prezintă ministrului de Industrie pentru a cere un regim protecționist cărților și publicațiilor de reală cultură, am avut prilej să ascult rațiunea acestei gingașe și desinteresate dragoste pentru întreprinderile industriale de la Letea.

Răspunsul a fost simplu:

„Suntem țară la începutul dezvoltării industriale. Numai un regim protecționist ne poate feri de concurența streinătății, unde fabricile sunt amortizate și legi speciale asigură expansiunea economică. Industria hârtiei e industrie tânără. Trebuie încurajată cu orice preț. O încurajăm. Mă mir că aceasta supără atâta lume. Problema literaturii și culturii nu intră în preocupările resortului meu. Salutarel!“

De atunci, tariful oficiului de hârtie s'a urcat în două rânduri. Juna industrie nu doarme. Măcar în chestia prețurilor înaintează eroic.

Dar, în timpul acesta, publicațiile de cultură dispar rând pe rând. Bibliotecile de popularizare lăncezesc. Edițiile clasiciilor noștri se epuizează și nu se mai regăsesc. Ziarele din ținuturile eliberate apar în câteva foi și nu mai au loc pentru coloanele de informații culturale. Editurile se îndeletnicesc cu fabricarea de cutii, afișe, mape și condici. Iar liceenii citesc *Tiribomba* și *Revista galantă*, fiindcă sunt singurele publicații care pot rezista crizei.

Nu știm în ce măsură viitorul economic al țării e numai în funcție de tariful vamal și regimul protecționist al hârtiei. Dar se poate întrezări ce besnă stă la capătul acestei politici. Mai mult decât oricând altădată, o nivelare sufletească între românii crescuți sub diferite discipline culturale streine, maghiare, germane ori rusești, se poate face numai prin carte și prin tipar. Ceea ce nu vor face alegerile cu furturi de urne, unificările legilor trase de păr, acaparările industriilor și hărțuiriile politice, — vor isbuti să împlinească pentru cimentarea unui suflet românesc unitar, Eminescu, și Creangă, și Alexandri, și Odobescu, și Caragiale, și Duiliu Zamfirescu, și Odobescu, și Maiorescu, și Coșbuc, și Iosif și Anghel, și Delavrancea, și Vlahuță, și toți scriitorii duși dintre noi și rămași între noi, în care sufletul românesc a germinat o fărâmă de geniu ori de talent. Cărțile lor sunt agenții cei mai vrednici de propagandă. Cărțile lor vor crea suflete. Ele ne vor aduce la matcă elementele născute în prestigiul culturilor de la Pesta, Viena ori Moscova.

Dar, aceste cărți nu se mai pot tipări, sau, când se tipăresc, ating prețul articolelor de lux. În vreme ce lectorul din Ardeal, Bucovina ori Basarabia, găsește în ediții eftine și de popularizare, literatura maghiară, germană și rusă, tipărită peste granițe și trimisă în țară să întreție o propagandă mai dârză și mai rodnică de cât ar isbuti-o cel mai iscusit agent irident, clasicii români abia străbat cu timiditate în câte-un raft de librărie.

Cu altă politică de cultură, în patru ani, toate bibliotecile din cel mai îndepărtat sat ar fi fost năvălite de cărți românești, toți cetățenii ar fi avut la îndemână gazete și tipărituri eftine de cultură românească, nici o jertfă n'ar fi fost precupețită, fiindcă pecetea națională a unui stat nu se obține prin traducerea firmelor, prin ordinele comandamentelor militare, prin drapele tricolore scoase în fereastră în zilele de sărbătoare națională și prin brigadele siguranței publice.

Dl ministru al Industriei știe însă ce dividende asigură un protecționism vamal, nu poate adăule și nevoia unui protecționism cultural — afacere proastă, jetoane de prezență.

* * *

Fără îndoială, că protestările cele mai energice au pornit din partea presei.

Aci, ar fi loc să ne oprim.

Se ridică, aceste gazete, în numele culturei. Dar ce cultură reprezintă? Intre atâtea rubrici, dacă vr'una își îngăduie luxul de a

rezerva o coloană culturală, o fac pentru a tipări — tarifat — anunțurile spectacolelor date de Tănase, sumarul revistelor pornografie, bâlbăiala unui redactor cu pseudonim de voevod și cu nume de firmă de mărunțișuri, care judecă, osândește și îndrumă biata literatură a indigenilor. Odinioară, în Ardeal ori în Bucovina, exista tradiția ziarului cu foileton, rubrică de cultură, supliment de Duminecă. Astăzi, dintr'un capăt la altul al foii, găsim numai târnuială politică, înjurături și cancanuri, după modelul patentat în strada Sărindar. Odinioară, un ziar românesc ca *Universul* publica foiletoane de Caragiale, de Vlăhuță, de Sadoveanu, de Ion Gorun. Astăzi tipărește, cu elogii, sumarul revistei „Di granda“.

În numele acestei culturi protestează gazetele românești și nu e de mirare ca glasul lor să rămână fără răsunet.

Un protecționism cultural nu se poate întemeia pe avantajii oferite gazetelor, care jumătate din numărul de pagini îl acopăr cu reclame de filme polițienești, de bretele și pudre, iar cealaltă jumătate cu cronici sportive, cu exercițiile ortografice ale tuturor nedelilor și cu înjurături de suburbie. Acestea, trăiască cum pot; — vor însemna și așa beneficii fabuloase la sfârșitul anului, după a căror urmă truseurii imbecilității tipărite coboară la redacție din limusină, în vreme ce scriitorul român, cel adevărat, și care va supraviețui slovei trecătoare, nu are putință și răgaz să-și caute pieptul bolnav într'un sanatoriu: vis nepermis.

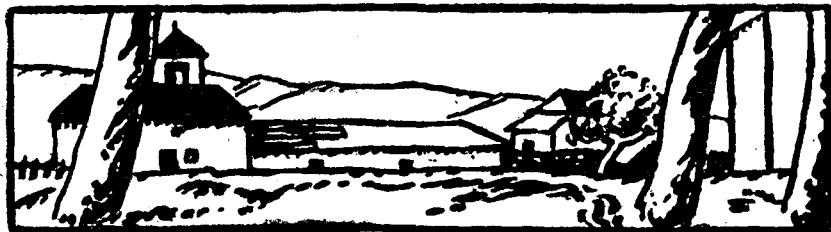
Un protecționism cultural se poate inaugura, acordând privilegii editurilor oneste, autorilor de cărți cu prestigiu literar, publicațiilor de cultură și de artă românească, autentică și nu schimonosită după toate modelele cu faimă de un sezon în cafenelele capitalelor apusene.

Pentru această isbândă, scriitorii, intelectualii și editorii români ar putea strânge rândurile.

Academia română, care nu-și poate tipări lucrările, ar putea sta în frunte.

Autoritatea ei, oricât de sceptici am fi, e ceva mai presus decât a cutărui nadler, foarte vajnic și subit îngrijorat de destinul culturai românești.

ION DARIE

Un partid care se naște și altul care a fost îngropat...

În multe chipuri s'a înfășurat, și sub variate aspecte poate fi privită proaspăta căsnicie încheiată între abilitatea provincială a dlui Iuliu Maniu și impetuoșitatea, mai puțin naivă decât s'ar crede, a dlui Ion Mihalache.

Au stăruit, unii, asupra lipsei de omogenitate care stă la temelia amalgamului național-țărănesc, scoțând în relief, pe bună dreptate, distanța care persistă, în timp și în spațiu, între dl Alexandru Vaida delà Olpret, de pildă, și dl Stan Morărescu delà Vlașca. Au ripostat alții, cu foarte multă convingere, că o conviețuire liniștită a unor oameni atât de deosebiți nu e cu neputință, de vreme ce ei s'au mai întâlnit și altă dată, în consiliul de administrație al băncii „Marmorosch Blank“, unde supărătoarea chestiune a luptei de clasă nu i-a împiedicat să-și împărtășească, frățește, jetoanele de prezență... Am ascultat, în sfârșit, și exclamațiile satisfăcute ale corului democratic din strada Sărindar, — client statornic al aceloraș ghișeuri, — și am privit fără mirare explozia de bucurie, cu care a primit dl Kalman Blumenfeld delà *Adevărul* botezul miraculosului partid avansat, alcătuit și la noi după pilda Franței lui Herriot și a Angliei lui Macdonald. Nu se putea ca România să rămână mai pe jos. Tocmai în momentul, când era să ne compromitem în ochii Europei (ah, unde ești, amice Farfuride?) ca o ultimă rămășiță reacționară, s'au înțeles dl Cicio Pop cu dl Mihail Cantacuzino, cei doi autorizați *leaderi* ai „stângei“, și reputația ne-a fost salvată.

Comentariile să vor desfășura, deci, mai departe. Are însă, recenta împreunare, și o altă latură, asupra căreia n'am văzut tipărit nici un cuvânt în presa din Capitală. Nu ni se va lua în nume de rău, dacă vom vorbi puțin asupra acesteia, atrăgând atenția cetitorilor asupra unui rezultat îmbucurător din punctul de vedere al intereselor românești. Nu e pentru întâia oară, când ne îngăduim luxul de arunca o privire și dincolo de bucătăriile vecinului.

Lăsând la o parte, deocamdată, celelalte consecințe, — revărsarea desmățată de agitație sterilă, care se va lăfăi iarăș vreo câteva luni de zile de-asupra țării, adică unicul capitol primejdios al romanului-foleton început deunăzi la București, — va recunoaște oricine, că întârziata contopire a celor două grupări într'una singură a simplificat simțitor diagrama frământărilor noastre politice. A triumfat încă odată principiul unificării. Regionalismul a fost definitiv înfrânt. Comitetul de-o sută dela Cluj s'a disolvat, și pentru totdeauna. Pe suprafața României întregite, privirile noastre nu se mai împiedică de nici o cetățuie provincială, amenințând să reziste împotriva curentelor de gândire străbătând din restul țării. Lupta noastră înregistrează astfel, chiar în lagărul vrăjmaș, un categoric succes de idei. (E singurul care prețuiește ceva). Satisfacția aceasta, pe care ne-o acordă realitatea, nu e o biruință de toate zilele.

Intoarceți-vă cu mintea înapoi, reînviați vremurile de-acum patru-cinci ani, și măsurați în gând drumul pe care l-am parcurs. Pe unde tăiam noi atunci copacii, dl Iuliu Maniu culege astăzi sucele... Fostul partid național din Ardeal, al cărui act de deces a fost alcătuit cu toate onorurile convenite în adunarea dela 1 Decembrie 1918, n'a fost lăsat să odihnească sub cripta dela Alba-Iulia. Lacomii săi moștenitori l-au purtat mai departe, pela toate târgurile. Iși închipuiau că duc cu ei moaștele făcătoare de minuni ale trecutului, dar nu expuneau în fruntea procesiunii decât un cadavru, care, ierte-ni-se vorba, începuse să nu prea miroase bine. În patria care-și lărgise hotarele până spre Tisa, fuzionații de azi au reprezentat atunci anacronica rămășiță a unor împrejurări înmormântate, refuzul programatic de adaptare la noile condițiuni de viață politică a lumii românești. Granița dela Predeal fusese ștearsă de pe hartă; ea mai stăruia însă în miezul ascuns al unor anumite socoteli.

Așa au debarcat, în iarna anului 1919, în primul Parlament al României întregite, cei mai mulți dintre cărmuitorii Ardealului de atunci. Ei erau, la București, deputații (aleși după cum se știe) ai unei provincii; acasă, la Sibiu, erau însă miniștri. Dl Romulus Boilă, nu mai departe, modest și tăcut în fotoliul său dela Ateneu, unde se țineau ședințele Camerei, n'avea de dat *acolo* nicio lămurire și nu era obligat la nicio răspundere; *dincoace* însă, pe teritoriul administrat de Consiliul dirigent, el apărea dintr'odată investit cu toată autoritatea puterii executive, așezând vamă la Căineni, acordând permise de export și îndrumând întreg regimul transporturilor dintr'o jumătate de țară. Această situație ciudată, care constituia o adevărată aberație constituțională, nu era, firește, decât un provizorat. Dar, cei care-l aranjaseră ar fi dorit să-l prelungească la infinit. Două dovezi sunt în sprijinul acestei afirmații. Mai întâi, refuzul dlui Iuliu Maniu de a alcătui ministerul pe care l-a prezidat (ne aducem aminte cum) dl Alexandru Vaida. Șeful partidului național, care, în această calitate, era indicat să ia răspunderea guvernării, a preferat să rămână președinte al Consiliului dirigent: o slujbă care i se părea mai sigură... Provizoratul, cu alte cuvinte, n'a încetat. Guvernul era el al țării întregi. (Mai mult, fusese compus în majoritatea

lui de ardeieni). Guvernul acesta era el răspunzător în fața Corpurilor legiuitoare, care erau, și ele, tot ale țării întregi. Ei, dar dl dr. Lupu, nu era ministru de Interne decât până la pasul Bratocea. De-acolo mai departe, până la Sighet, cărmuia dl Iuliu Maniu, fără răspundere, fără control și fără Parlament. Și, ca să se completeze tabloul, vom reaminti că desființarea Consiliului dirigent, hotărâtă într-o consfătuire a parlamentarilor ardeleni, la *Majestic*, a întâmpinat rezistența fățișe a dlui Iuliu Maniu, care a trebuit, ca șef, să se plece în fața voinței partidului său.

Din momentul acela, au început să se încurce socotelile *regionalismului profitabil*, și, încetul cu încetul, a scos capul, amenințator și obrasnic, *regionalismul militant*. Fostul partid național, prin intermediul înțelepților bărbați politici cari se îngrijeau de destinele lui, a încercat la început prima rețetă. Sperând că va reuși să se mențină în permanență la putere (teoria am. auzit-o formulată mai întâi de dl Vasile Goldiș) *colaborând* numai, pe rând, cu toate partidele din vechiul Regat, și opunând neînțelegerilor de-acolo o solidaritate provincială perfectă, tostul partid național credea că a rezolvat problema rolului său în concertul politiceii românești. Dl Iuliu Maniu, ca un neobosit conducător de cotilion, se pregătea să aranjeze perechile. Dl Alexandru Vaida: cu țărăniștii, dl Ciceo Pop: cu liberalii; dl Iuliu Maniu însuș: cu cine va hotărî viitorul...

Planul nu s'a potrivit. Noduroșii echilibriști, răsturnați de pe banca ministerială din pricina propriei lor nepriceperi, au refuzat să colaboreze cu dl. general Averescu, — contrazicându-și propriile combinații, — și, în loc de a se permanentiza la cârma țării într-o perfectă unanimitate, s'au permanentizat, din bun senin, la opoziție. Accidentul acesta, pe care, credem noi, nicio putere terestră nu-l putea evita, a zămislit în tabăra adversarilor noștri o atitudine nouă. Mandarini guvernării provinciale, despuiați de perspectivele unor privilegii asigurate, au devenit matadorii somațiilor separatiste. Atunci s'a născut și furia împotriva „regățenilor“, atunci s'a lansat și celebra lozincă a „Ardealului pentru ardeleni,“ atunci au început să mărăie și autonomiștii din Gherla. Cu binevoitorul concurs al unor cunoscute condeie patriotice dela București, s'a răspândit în opinia publică o legendă hazlie pentru noi, dar impresionantă pentru cei neștiutori: amenințarea cu ruperea pactului dela Alba-Iulia. Emoționați, cetățenii pașnici dela Tulcea, abonați la *Dimineța* în speranța de a câștiga un dormitor de nuc masiv, erau tulburați în somn de vedenii groasnice: domnul Iuliu Maniu li se arăta înarmat până în dinți, în fruntea mulțimei răsculate, declarând Ardealul autonom și proclamându-se președinte de republică la Bădăcini, ca altădată răposatul Candiano-Popescu la Ploești...

O asemenea nenorocire, se înțelege, nu s'a întâmplat. Lumea și-a văzut de treabă, și nici greșelile boacăne ale cârmuirii liberale n'au fost în stare să zdruncine temeliele armoniei sufletești în sânul poporului de pe cele două părți ale Carpaților. În schimb, oscilând între necaz și pertractare, bătând rând pe rând pela toate porțile în căutarea unei alianțe trecătoare, amenințând apoi iarăș,

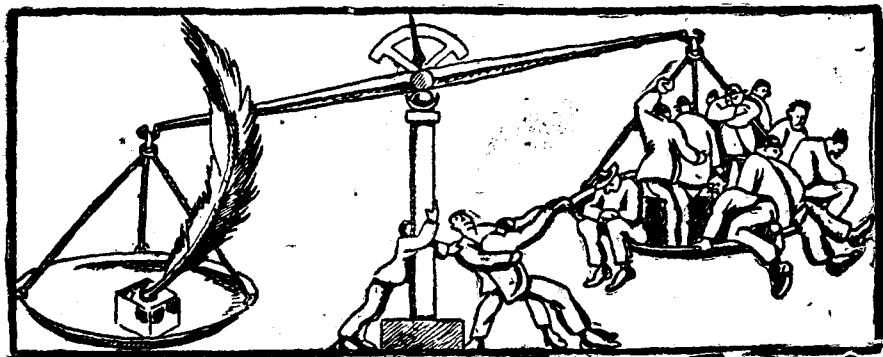
la anumite intervale, că ar fi în stare să facă la Dicio-Sân-Martin ceea ce a făcut Radici la Zagreb, partidul dlor Vaida-Maniu a rezistat cu îndârjire în fața oricărei fuziuni reale. Ceeace-l speria, ceeace-l punea pe gânduri, ceeace îl determina să ezite, era tocmai caracterul de lucru *definitiv* al unui asemenea gest bărbătesc. Eroii fostului Consiliu dirigent se doreau cu mâinile absolut libere. Nu mai departe decât acum trei luni, pela mijlocul lui Aprilie, dl. Iuliu Maniu răspundea propunerii dlui N. Iorga: că „partidul național din Ardeal, e o creațiune a națiunii române în sbuciumul ei către libertate” și că el nu primește să fie desființat „nici măcar în formă indirectă”

Au fost deajuns, totuș, numai câteva săptămâni, pentruca șefii tribului politic din Cluj să-și schimbe părerea. În fața sfârșitului inevitabil, alarmat de grandiosul răsunet al întrunirilor partidului popoului, care-i dădeau măsura forței acestuia, vestitul comitet de-o sută a căzut în brațele tinere ale țărănismului dela Muscel, nădăjduind de-acolo o nouă infuzie de viață, scăparea pe care n'o mai vedea nicăeri. Căsătoria s'a încheiat pe marginea unui mormânt. Sfârșitul e lămurit. Dnii Iuliu Maniu, Alexandru Vaida, Vasile Goldiș și tovarășii dumealor de suferință, au renunțat, — înfârșit! — la „misiunea istorică” a unei organizații politice moștenite de pe vremea Ungariei care s'a dus, aruncându-se (puțin cam îmbrânciți dela spate) în valurile spumoase ale curentelor actuale. Trecutul a fost lăsat să doarmă la Muzeu. Cu irezistibila isbucnire organismelor vii, realitatea politică însăși a desmiințit nevoia unei solidarități ardelenesti față de o închipuită primedie a vechiului Regat. Ne răsboim, înfârșit, împărțiți în tabere diferite, nu pentrucă ne despart vechi hotare dărâmate, ci pentrucă reprezentăm, fiecare, alte posibilități de a face bine pe seama țării întregi.

Oamenii fostului Consiliu dirigent, domesticiți de porunca vremii, vor căuta să-și justifice existența politică legându-se de itării albi ai învățătorului dela Topoloveni și închipuindu-și că vor canaliza spre folosul lor năzuințele extremiste din țară. Viitorul va dovedi, dacă nu se vor încurca și în aceste socoteli. Partidul național-țărănesc va urma de-acu soarta curentului pe care tinde să-l reprezinte. În orice caz, partidul național-român din Ardeal, ca exponent exclusiv al unei provincii, și-a încheiat bilanțul său cu falimentul pe care demult l-am prevăzut. Va aduce noua întreprindere salvarea așteptată? Cine știe...

În orice caz, noi nu vom plânge pe urmele acestei prăbușiri. N'a pierit o idee. A dispărut, pur și simplu, o firmă comercială.

ALEXANDRU HODOȘ

Inscripții pe-o masă de cafenea

Puiul de găină, când sparge coaja oului, desigur că nu hamletizează situația întrebându-se: „A fi, sau a nu fi cocoș?” El habar nu are că ciocul cu care lovește, picioarele cu care umblă, aripile cu care va sbura, au fost odată albuș și gălbănuș. De la lichidul care l'a zămislit întâmplător și până la starea lui actuală, el a trecut pe nesimțite și nu e ochi să fi văzut cum.

Opera de artă nu se naște altfel.

Ridicolul criticii științifice vine de-acolo, că ea vrea să esplice puiului cum era atunci când nu era decât aripă, sau ce-ar fi putut deveni dacă era mai întâi picior.

* * *

Ideile nouă nu câștigă drept de viață decât în clipa când devin prejudecăți, adică tocmai atunci când își pierd viața. În lumea spiritului, ca și în lumea fizică, suferim tirania morților.

Fantomele există.

* * *

Plagiatul nu constă *niciodată* în asemănare de fapte, (subiect). Scrisul unui scriitor prost poate semăna cu scrisul unui scriitor mare.

Când legătură e, între cele două opere, ea se poate numi, după gradul de asemuire: influență, pastişă, plagiat, etc.

Între operele a doi scriitori mari pot exista cel mult strânse *ne-legături*.

Ele dovedesc că *ei, scriitorii*, se aseamănă.

* * *

Nu o sală entuziastă consacră pe Schakespeare.
Schakespeare poate fi însă un criteriu de judecată în bine sau în rău al acelei săli.

* * *

Dacă Magnificențius n'ar fi apărut, domnul M. Dragomirescu ar fi rămas desigur omul cel mai ridicol din România.
(Drumul spre culmi e plin de accidente).

* * *

În revistele bune se publică scrieri bune.
În teatrele bune se joacă piese proaste.
Revistele bune sunt conduse de scriitori buni.
Teatrele bune sunt conduse de comercianți proști.

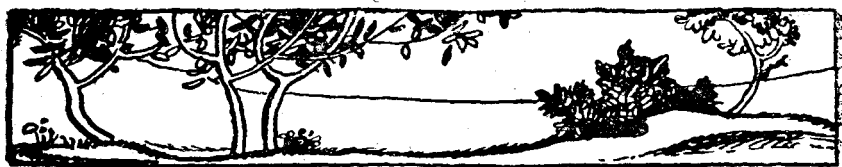
* * *

Între conducătorii teatrelor particulare și acei ai teatrelor subvenționate e o singură deosebire: Primii sunt nepricepuți pe compt propriu, ceilalți pe comptul statului.

* * *

Sunt două categorii de autori dramatici români.
Unii nu știu decât să scrie piese.
Ceilalți nu știu decât să și le facă jucate.
Numărul covârșitor de piese proaste care se reprezintă cu pompă și ostentație pe prima noastră scenă, e o dovadă.

AL. O. TEODOREANU

Educație politică

Stăteam mai deunăzi de vorbă cu un fruntaș politic, întors de curând dela o îndârjită alegere de deputat. Ca orice om care a suferit o înfrângere, era foarte vehement, și prea puțin cumpătat în expresii; iar eu, ca parte neinteresată, răspundeam cu toată liniștea, la afirmațiunile care mi-se păreau și greșite și exagerate. Reprezentam două puncte de vedere cu totul opuse, împrejurare care favoriza foarte mult discuția, dar care nu era deloc potrivită să dea naștere la precizări capabile să ne convingă pe amândoi. Astfel, ne-am despărțit păstrându-ne fiecare părerea sa inițială; interlocutorul meu continuând să-și verse focul și amarul asupra altor muritori, iar eu cu hotărîrea de a pune o problemă, chemând astfel în discuție și pe alții. Aducând-o în circulație, cine știe dacă, la un moment dat, nu ne vom întâlni din nou, fiind lămuriți amândoi.

Discuția noastră a pornit dela o bază pe care am admis-o deopotrivă, aceea care nu trage la îndoială bunacredința și dragostea pentru popor a nimănu. Era singurul lucru, dealtfel, asupra căruia ne-am înțeles. De aci încolo, părerile noastre s'au îndepărtat pe măsură ce am intrat în fondul chestiunii. Cu deosebire, eu am condamnat cu toată energia mijloacele întrebuițate în lupta politică curentă, cărora nu le pot recunoaște alt scop și altă utilitate decât demoralizarea complectă a mulțimei. După modesta mea părere, nu este cetățean bun și patriot conștient acela, care introduce și răspândește în jos destrăbălarea și desechilibrul celor de sus. Am ajuns în trista situație, ca poporul să nu poată vedea pe intelectualii săi decât în preajma alegerilor, ascultând discursuri prea puțin edificatoare. Toată această operă de descurajare a maselor se întâmplă sub pretext că se face „educația politică” a mulțimei. Toți aceia, cari dintr'un motiv sau altul se coboară printre popor, se simt chemați să aplice după pricepere această educație politică. Și fiecare o face după alte și alte precepte, dictate de propria pregătire în această materie și de scopurile pe cari le urmărește. Dacă i-am strânge însă cu ușa și i-am întreba ce înțeleg sub cuvintele de mai sus, cei mai mulți nu ne-ar ști răspunde.

Chestiunea pregătirii unui popor este lucru foarte important, pe care, oricâtă trudă și-ar da, politica militantă nu-l va putea face. Educația cetățenească reprezintă un grad superior de cultură, pe care

nu-l putem ajunge, înainte de a fi bătătorit și cultivat straturile inferioare, cari constituiesc baza ei. Unui popor incult, de geaba îi vom vorbi de drepturile lui politice și de principii de guvernare, pentru că nu le va înțelege. Zadarnic vom pleda pentru sau contra trenurilor-navetă, când în auditoriu se vor găsi oameni cari nu au văzut tren în viața lor. Din toate expozele electorale, asemenea ascultători nu înțeleg decât atât, că candidații se ceartă și că fură averea statului, și deci averea lor. Evident, că o educație astfel concepută nu va duce la nici un rezultat. Poporului trebuie să-i asigurăm întâi pregătirea culturală și profesională, și numai în al treilea rând ne putem gândi la cea politică. Astăzi lucrurile se întâmplă anapoda.

De unde vom recruta însă educatori pricepuți pe acest teren? căci despre amatorii politici de astăzi nu se poate spune că ar fi bine pregătiți. Și oamenilor politici va trebui să le cerem măcar atâta pregătire specială, câtă pretindem dela dascălii rurali, cărora le încredințăm copiii. Comparația aceasta ni se pare cu atât mai potrivită, cu cât din punct de vedere politic, poporul nostru își trăiește cu adevărat epoca sa de copilărie. Care dintre electorii noștri și-a pus vreodată întrebarea, dacă îl ajută puterile să-și asume o asemenea grea sarcină? Nici unul! Fiecare crede că bagajul negativ de eri îl va ajuta să îmbrățișeze programul pozitiv de astăzi. De aci grozava eroare, că singură buna intenție și dragostea pentru popor (când acestea există) te califică îndejuns pentru a-l conduce. Dar nici dragostea fără pricepere și nici priceperea fără dragoste, — ~~deși~~ fiecare constituie un element esențial, — dacă se ivesc în mod izolat nu fac din nimenea un bun conducător. Unii se aseamănă cu mamele cari își iubesc nespuse de mult copiii, dar, din cauza inculturii îi duc la vrăjitoare în loc să-i ducă la doctor, iar cei de al doilea sunt mame civilizate, a căror dragoste pentru copiii lor nu merge până a-i alăpta singure, ci-i nutresc cu surogate și artificii. Cu puține și onorabile excepții, acestea sunt tipurile cele mai frecvente ale oamenilor noștri politici cari se agită în viața publică.

Așa fiind lucrurile, o operă cu adevărat patriotică ar fi aceea, dacă educația poporului nu s'ar confunda cu agitația din alegeri, iar „frunțașii“ și-ar vedea de educația proprie, din care să răsără tipul omului politic de mâine: și priceput, și cu dragoste pentru popor. Absolvind și poporul și conducătorii săi acest curs elementar, ne vom găsi ca mâine în trebile obștești cu cetățeni conștienți și creatori, fără ură și fără patimi, căci munca pozitivă nu reclamă nimic mai impetuos decât liniște. Și munca aceasta nu este simplă, căci un stat modern nu se poate conduce fără întinse cunoștințe, fără o temeinică educație. Cei care prevăd această normală evoluție și se vor conforma din bună vreme, vor putea lăsa o dâră pozitivă în viața noastră publică. Iar cei care vor persista în a face educația altora înainte de a și-o fi făcut-o pe a lor, vor continua doar să tulbure sufletele mulțimei și să mărească cimitirul bunelor intențiuni, care caracterizează începutul stăpânirii românești în aceste părți.

P. NEMOIANU

Lupta pentru țărănime

— Noul orientări ale guvernului sovietic —

În noaptea de 10/23 Octombrie 1917, în casa comunistului Suhanov din Petrograd, pe celebra stradă Karpovca la numărul 23, întreg comitetul central al partidului social-democrat bolșevic, compus din zece pseudonime: Lenin, Troțchi, Zinoviev, Kamenev, Stalin, Sverdlov, Urițchi, Bubnov, Socolnicov, Lomov, dintr'un nume adevărat: Felix Dzerdjiovski și din două femei: Colonțai și Iacovleva, hotărâse ca dezlănțuirea forțelor armate pentru doborârea lui Cherenschi și înșfăcarea puterii de stat să înceapă la 26 Octombrie (7 Noembrie). Până atunci, Troțchi va reuși să creeze în Sovietul din Petrograd un comitet revoluționar militar. După căderea „Palatului de iarnă”, — fosta locuință a Țarilor, iar în timpul insurecției o ultimă și foarte slabă citadelă a armatelor lui Cherenschi, — pseudonimele adunate în institutul Somolni, formează primul guvern sovietic în frunte cu Lenin. Fără a întârzia, cea dintâi transformare ce o făcu Lenin după ce și scoase peruca din cap și bandajul de pe ochi — căci sosise din Finlanda și umbla deghizat — cu un scris și într'un stil particular, fu să redacteze faimosul decret, prin care noul guvern *dădea pământ țăranilor*. De fapt, țăranii își luaseră singuri pământul. Deci, conspirația bolșevică începu, în prima clipă a triumfului usurpator, prin a se bizui pe țărani.

După câteva luni, guvernul pseudonimelor fu nevoit să convoace *Adunările Generale*. Convocarea *imediată* a acestor Adunări Constituante, pe care o amâna Cherenschi (spre nenorocirea lui și a întregii Rusii) era una din lozincele de stradă, cu care bolșevicii agitau masele până să vină la putere, și un punct fundamental din programul de guvernare, conceput încă în zilele de emigrație. La aceste Adunări Constituante, *țărănimea rusească avu peste 90%* din delegați. Bolșevicii erau în minoritate zdrobitoare. De aceea, în clipa solemnă a deschiderii, — apare reprezentantul guvernului pseudonimelor, tovarășul marinar Jelezniac și cu glas de vlăjgan strigă:

— „Acasă, toți!”

Puteau să protesteze reprezentanții țării. Puteau să califice cu cuvinte de veșnică osândă purtarea marinarului Jelezniac.

Când i se auzi pentru a doua oară vocea:

„Acasă, toți!” — și zgomotul de puști, deputații văzură că... re-

voluția socială începe cu totul altfel de-cât cum și-o închipuiau ei. Țărănimea însă înțelese și ea că guvernul „muncitorilor și al țăranilor“ nu-i este un guvern prietenos. Înțelese, și : u uită.

Istoria raporturilor dintre țărănime și guvernul sovietic, în cursul celor șapte ani de dictatură asupra proletariatului și asupra țărânimii, e lungă și încălțită. Când veneau generalii restauratori, și în urma lor proprietarii de pământuri, aducând starea din trecut și pedepse stupide, țărănimea era întotdeauna de partea guvernului. Fiindcă acesta spunea: Să terminăm cdată cu contrarevoluția, și o să vedeți ce raiu va începe. În Septembrie 1920, contrarevoluția condusă de Wrangel, fu învinsă, zdrobită, și azvârlită în mare. Începu constructivismul sovietic, adică răsturnarea societății.

Țărănimea, care un secol, vroia „pământ și voie“ nu putu intra în formula revoluționară făurită de Lenin. Rămase încăpățanată și apără cu arma în mână pământul și produsele lui împotriva încercărilor guvernului de a le naționaliza. Ceeace denunță slăbiciunea concepției lui Lenin era faptul neprevăzut că proletarizarea clasei țărănești nu avea proporțiile la care se aștepta noul guvern. Deși o parte din țărănime fu nevoită să treacă la clasa muncitorească, majoritatea țăranilor se dezvoltase într-o clasă foarte distinctă, cu o conștiință de sine pronunțată, — și această dezvoltare, pe principiul de proprietate, se realiză în cursul a vre-o patru decenii. Când guvernul începu să se ocupe de împântarea maxismului la țară, de introducerea luptei de clasă chiar în sânul țărânimii, această țărănime era de mult așezată vârtos pe proprietatea sa. Toată lumea cunoaște „retragerile strategice“ ale guvernului în fața țărânimii. Toată activitatea comunistă a dictatorului bolșevic a fost deviată de atitudinea țărânimii ruse. Adepții teoriilor comuniste, cari veneau pe la sate să înfăptuiască „comune“, — erau pretutindeni uciși sau alungați cu ciomege de acolo. Guvernul sovietic începe să-și concentreze atenția asupra țăranului „sărac“ pe care îl răzvrătește împotriva țăranului bogat, — dar nici aceasta întreprindere nu reuși. Ca să-și atragă țărănimea, guvernul renunță oficial la naționalizarea pământului, admise existența „micului burghez“ țăran, proprietarul țăran, zis „*seredniac*“ adică cu avere mijlocie. Căzu și încercarea aceasta. Căzu și încercarea de a înăbuși pe „capitalistul satului“, — numit în batjocură „culac“: „pumnul“, adică țăranul chiabur.

Și cu oroare — cu oroarea aceea care transformă materia cenușie a creerului într'un lichid verzui — Lenin fu nevoit să vadă că nu Marx și nu el, Lenin, vor făuri structura economică a Republicei comuniste, pe principiul comuniste, ci mușicul rus, și pe principiul de proprietate individuală. În fața acestei realități, politica țărănistă a guvernului sovietic trebuie să se schimbe tot atât de radical precum trebui să se schimbe față de proletariatul industrial. Într'adevăr, experimentul revoluției sociale dădu rezultate contrarii, verificând vitalitatea claselor. De pildă: burghezia fu distrusă, țara însă nu se prăbuși din pricina dispariției acestei clase. Suferințele porniră de acolo, când bazele materiale, capitalul social al clasei burgheze fură devastate: proprietatea mare, industrială și agricolă, precum și capitalul financiar.

Nu rămase un singur lucrător, nu rămase un singur cetățean, care să nu fi intrat în aceasta organizație a sindicatelor.

Și fără să vrea, indirect, guvernul sovietic, realizează aceste entități sociale, care din zi în zi începuseră să capete mai multă vitalitate politică, cu toată puterea de influențare politico-economică ce reese de aici, și care, legate una cu alta prin aceleași aspirații și prin aceeași conștiință de clasă, reprezintă astăzi în Uniunea Federațiilor Sovietice cel mai seducător spectacol de *anarho-sindicalism*. Ce a rămas atunci din programul comunist? Neputând stăpâni țărănimea, neputând stăpâni proletariatul anticomunist, guvernul sovietic, continuând a se numi „*al muncitorilor și al țăranilor*“, și silindu-se să împrăștie în lume minciuna unei dictaturi proletare, se zbate în căutarea unei împăcări cu aceste două clase reale și productive, care singure implu conținutul vieții economice ale Rusiei de astăzi, — *burghezia fiind reprezentată numai de comuniștii vechi și noi*.

Dacă admitem, că singurele forțe active în societate sunt forțele economice, guvernul sovietic nu le-a putut învinge, nu le-a putut îndrepta spre marxismul comunist, și a rămas covârșit de ele. Ni se schițează următoarea perspectivă: veacul în care trăim e fără îndoială al țărănimii, — care, pe principii de proprietate și pe toate combinațiile ce es de aici, va făuri structura economică a țării, cu o preponderanță politică în ea. Proletariatul industrial va realiza la rândul lui sindicalismul integral, care departe de a fi un vrăjmaș al statului, va fi a doua temelie a existenței sale. Burghezia, indiferent care, cea comunistă, cea socialistă, cea care ne-a rămas din veacul al 19, — neproductivă, consumatoare, anticulturală, antiintelectuală, antinațională, obscurantistă, crudă, inutilă, putredă, — burghezia tubului digestiv, — rătăcindu-și sensul istoric, fără să-și fi realizat menirea etico-socială, — se va autolichida sub presiunea noilor factori sociali, creatori și intransigenți.

Încercările guvernului sovietic de a atrage țărănimea la politica sa, nu comunistă, ci de simplă existență, sunt uriașe, deși incontinuu infructoase. *Izvestia* nr. 94 (2129) face un bilanț al activității guvernului în aceasta direcțiune:

„Care sunt instituțiile care ne leagă în timpul de față cu satul? se întreabă scriitorul. În primul rând, firește, trebuie să punem partidul nostru (adică cel comunist), aparatul sovietic (adică funcționăria sovietică) precum și aparatul RCSM (adică Uniunea rusă a tineretului comunist)“.

Minciuni oficiale, cu care se începe orice articol din *Izvestia*. Că lucrează însă o mulțime de organizații la sate, aceasta o știm nu numai din datele organului sovietic.

În primul rând sunt așa numitele *comitete țărănești pentru ajutorarea reciprocă*. Despre aceste comitete, ziarul scrie: Aceste comitete unesc sărăcimea cu țărănimea de mână a doua. În clipa de față, comitetele de ajutorare reciprocă există în fiecare sat și cătun. După datele Comisariatului Asigurării Sociale, cărui se supun aceste comitete, numărul lor general se urcă până la 80,000, iar cel al cătunelor

până la 9,000. Dar după cum s'a mai spus în presă, cea mai mare parte a acestor comitete există numai pe hârtie, activitatea lor e de suprafață. Cu toate neajunsurile descoperite în activitatea acestor comitete, organizația lor rămâne până acum baza pentru încheierea maselor largi ale țărănimii în jurul problemelor practice și politice ale vieții satului.

Este absolut adevărat, că aceste comitete au fost organe de rezistență în fața năvălirilor comuniste prin sate, în timpul cărora se fura și se jefuia, ca în felul acesta să se proletarizeze țărănimea. Comitetele există și lucrează perfect, nu însă pentru bunăstarea guvernului sovietic, ci împotriva politicii de până acum. Încercarea comitetului central al partidului de a pune mâna pe ele, rămâne până acum zadarnică. Tot zadarnică rămâne și întreprinderea „cuceririi intelectuale” a țărănimii. Guvernul sovietic lucrează prin „fundații sătești” și „bordee-biblioteci”. În Ucraina guvernul a fundat peste 100 de aceste fundații, pline cu literatură de propagandă. În Rusia există 22 fundații guberniale și 3334 „bordee-biblioteci”. În „bordeele-biblioteci” înființate de guvernul sovietic se găsește literatura exclusiv comunistă. (E o fericire pentru țărănimea rusă că poate ceti „Scrisorile lui Marx către Engels și a lui Engels către Marx!”) Cele înființate de țărănimea mai cu bună stare conțin și cărțile de cele vechi: povestiri morale și edițiile Evangheliei. Dar viața acolo în sate nu e atât de așezată, încât să se poată face literatură. Literatura o face preotul la biserică — și acum preotul acolo e adevărat apostol, — și învățătorul: învățătorul însă are ordin dela țărani, dela care își primește salariul în bani sau în natură, să învețe pe copii fără drăcovenii comuniste!

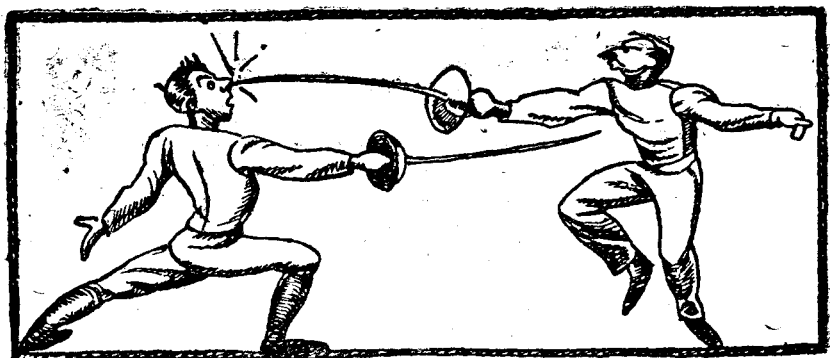
Celelalte organizații prin care guvernul sovietic aspiră la dominația țărănimii sunt: 1. „lucrătorii specialiști în sate”, — adică lucrătorii țărani de pe la fabricile din apropierea satelor, 2. „sindicatul sătesc al vânzătorilor de mâncare” (băcanii), 3. „sindicatul lucrătorilor feldșeri”, 4. „sindicatul lucrătorilor culturali” 5. „uniunea studenților săteni”, și o mulțime de alte organizații. „Intelectualitatea țărănească” e un admirabil lanț de legătură între sat și oraș în toate raporturile — scrie „Izvestia”. Întrebuințarea acestei forțe pentru cercetarea satului sovietic și pentru lucrul în el, într'o direcție anumită (direcția nu poate fi, natural decât cea comunistă, deși ziarul nu scrie aceasta) va forma obiectul atențiunii minuțioase a cercurilor noastre politice și social-culturale“.

Oricari și oricâte ar fi stăruințele pseudonimelor dela Moscova să realizeze o alianță cu țărănimea sănătoasă, vitală și neînvingă de furia comunistă, precum și de strașnicele epidemii sociale ce încă bântue acolo, mujicul rus, așa cum e el, a priceput de mult, că fiind un factor economic principal, va fi în curând singurul factor politic în Rusia.

După înțelepciunea lui, și pe dreptul bătăturilor de pe mâini, iar nu dupăcum îl ademenesc ceice purced din Marx, căci până la aceștia au fost alții cari l-au învățat un veac întreg și cari au murit pentru el.

„Pământ și voie”. Pământul e al lor. Curând va fi și „voia” a lor.

G. M. IVANOV

GAZETA RIMATĂ

Tribunii poporului

*Când au plecat din Bădăcini,
Cântând din tobă și din surlă,
Venise lumea din vecini
Să-i vadă, cât de aprig urlă...
Ghiulucă, dârzul căpitan,
Își inspecta din prag armata,
Și cu un gest republican
Mereu își tot dregea cravata.
Erau o sută de voinici
Care-și ținuseră soborul,
Toți democrați, toți bolșevici,
Porniți să moară cu poporul!*

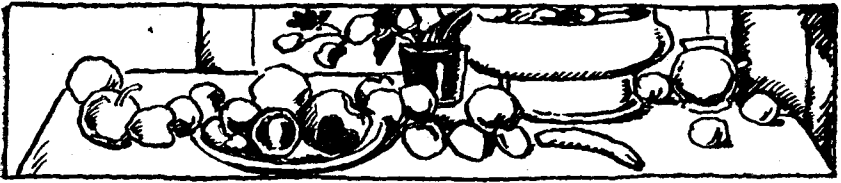
*Subt steagul mândru de bumbac
Se'nșiruis'e'n frunte ștabul,
Cu Cicio Pop dela Chelmac
Și prințul Mișu, zis Nababul.
Iar mai departe, de pe cal,
Se ridicase'n scări Voivodul
Și cu un glas fenomenal
Imbărbăta, pe drum, norodul:*

— „Să nu vă temeți de ciocoi,
„Li vom zdrobi în luptă dreaptă,
„Avem acum tovarăși noi,
„Și Mihalache ne așteaptă !”

Când au ajuns la București
Amicii le ieșiră'n cale,
Care pe jos, care'n calești,
Ca'n niște jocuri saturnale.
Se prezintase (în țari)
Nedelea dela Dimineață
Cu patru sute de samsari,
Toți țărăniști, cămașe creată.
Răsbise Lupu cu ai lui,
Și Pan Halipa, megieșul,
Ș'n fruntea lor, — ce să vă spui? —
Sosise însuș Blank, răzeșul!

Dar, tocmai când se pregătea
Să-și fină Cicio Pop discursul,
Un om cu zeghe se ivea,
Pășind abraș și rar, ca ursul:
— „Păi, toate-s bune, văd și eu;
„Dar, după gândul meu, țarii,
„S'or înfrăși, cucoane, greu
„Cu Nadler și cu miliardarii.
„Politica-i cu năbădai,
„Și-ți jace pozne, buclucașa,
„Acuma, Mihalache, măi,
„Să-mi spui, pe unde scoți cămașa !”

DEMOSTIENE NĂDRAG

INSEMNĂRI

Iar pactul dela Alba Iulia! — Nu mai e o taină pentru nimeni, că fuziunea dintre partidul național și cel țărănesc s'a încheiat la umbra unor prelungite pertractări. A fost, cum s'ar zice, o facere grea. D-l Iuliu Maniu, jucându-și cu multă convingere rolul său de om pășit, n'a mai primit să se unească fără condițiuni. Iar d-l Ion Mihalache, care cunoaște prea bine elasticitatea argumentărilor noului său șef, a cerut să se facă un angajament în toată regula, legalizat în congres și publicat în *Aurora*; fostul învățător dela Topoloveni, care a învățat franțuzește după metoda Berlitz, și-a adus aminte de o cunoscută zicătoare galică: „socoteală dreaptă, prietenie cinstită...“ La această târguiață generală, veneratul fost președinte al Consiliului dirigent a venit încă odată cu hotărârile dela Alba-Iulia, cerând insistent să se declare, în mod solemn, că acestea vor forma temelia programatică a noului partid.

Suntem, prin urmare, din nou în fața „pactului“, la care d-l Iuliu Maniu, se vede, nu voește să renunțe. Basmul acesta a devenit plictisitor, ca un fierăstrău circular care taie lemne, de dimineată până seara, sub ferestrele odăii de culcare... Nimeni nu vrea să-și dea puțină osteneală și să examineze ceea ce a mai rămas în pi-

cioare din mult cântata rezoluție dela 1 Decembrie 1918? Cu toate acestea, nimic nu e mai simplu. Luași și recitiți cele nouă puncte și vă veți convinge în cinci minute de seriozitatea fericțiilor fruntași, cari zidesc din acest document epuizat piatra unghiulară a doctrinei lor politice. Aproape toate dezideratele exprimate în hotărârile dela Alba Iulia au fost îndeplinite. Unirea noastră politică s'a făcut. Marele sfat național dela Sibiu a trecut demult în lumea dreptilor. Consiliul dirigent, deasemeni. Votul universal s'a împlinit. (Dovadă e că a fost violat, și nu poate fi violat decât ceea ce există). Reforma agrară a fost cristalizată într'o lege, care a realizat neasemănat *mai mult* decât ceea ce s'a făgăduit acum cinci ani, din modestă cameră a hotelului „Ungaria“.

Ce a mai rămas atunci? Ca să fim obiectivi, vom preciza: votul femeilor, și participarea la guvernarea țării a minorităților din Ardeal. Acesta este, într'adevăr, un program. Dar noi nu-l salutăm.

Executarea tratatelor. — Aceia cari și-au putut inchipui, că biruința în alegerile din Franța a partidului radical-socialist va determina o slăbiciune față de rezistența germană, au avut de înregistrat în ultimul timp

două surprize. In primul rând, alegerea ca președinte al Republicei a dlui Gaston Doumergue, care, deși membru al actualelor majorități, a fost, în diferite rânduri, susținătorul loial al politicii externe urmărite cu tenacitate de dl Raymond Poincaré. Apoi, numirea ca ministru de Răsboi a generalului Nollet, socotit ca unul dintre cei mai îndârjiți și mai pricepuți adversari ai mișcării militariste din Germania, — generalul Nollet a fost până ieri șeful comisiei interaliat de control dincolo de Rin, — care personifică împede dorința dlui Edouard Herriot, noul președinte al Consiliului, de a trata cu concilianță o Germanie dispusă să-și îndeplinească obligațiile, și de a lavi fără cruțare o Germanie recalcitrantă.

Frământările luptelor interne din Franța nu vor fi urmate, deci, de o renunțare la aplicarea justă a tratatelor.

Politica franceză nu-și schimbă direcția; deciziunea de a înfrânge reaua voință a Germaniei se menține. Iar comentatorii, interesați sau prea impresionabili, de pe malurile Dâmboviței, cari s'au grăbit să anune un gest de oboseală din partea Franței, au prilejul să-și revizuiască profețiile.

Fără muncă! — Ziarul *Patria*, al cărui director se numește productivul novelist Ion Agârbiceanu, găsește că premiul național de poezie, acordat dlui Octavian Goga ca o consacrare pentru opera sa literară, reprezintă pur și simplu: un câștig fără muncă. Cum ar fi, de pildă, tantiemele pe cari dl Alexandru Vaida le încasează dela generoasa fabrică de piele a fraților Renner, sau dela patriotica bancă a dlui Aristide Blank. Redactorii dela Târgoviște ai *Patriei* nu apreciază decât activitatea scriitorilor cari trag la plug, sau apără onoarea familiei Boilă. E o fun-

damentală deosebire de vederi între noi.

Dar, pentru că discuția a alunecat, atât de elegant, spre o analiză a veniturilor personale, suntem ispitiți să cercetăm puțin, de data aceasta numai în trecut, misterioasele resurse de existență ale dlui Iuliu Maniu, șeful noului partid național-țărănesc. După știința noastră, nu s'a gândit nimeni până acum să premieze pe fostul președinte al Consiliului dirigent, pentru cele trei articole foarte memorabile (și foarte proaste) pe care le-a scris, cu multă nădușeală, în cursul unei cariere publicistice de un sfert de veac. Deasemenea, n'am aflat să fi apărut cândva vreo carte scrisă de ilustrul gânditor politic dela Bădăcini; (e singura deosebire între dumnealui și colegii săi întru democrație, Herriot și Macdonald) deci, nu credem să fi fost răsplătit vreodată, de editori sau de public, pentru ostenețele sale cerebrale. In fine, pentru a nu lungi vorba, dl Iuliu Maniu, despre care se zice că e și avocat la Blaj, nu-și practică meseria, din lipsă de clientelă și de frică să nu se compromită.

Atunci, veți întreba, din ce trăiește patronul dlui Ion Agârbiceanu? De scris, nu scrie; de pledat, nu pledează; de tăiat lemne, nu taie; gazetar nu e; doică, nici atâta; moașe? nu ni s'a spus... Până să ne sosească lămuririle necesare, conchidem că dl Iuliu Maniu nu muncește nimic, prin urmare n'are nici o sursă de venit avuabilă. Odinioară, ne aducem aminte, își răsesse elegantele dumisale mustăți, hotărât să plece în America, pe urmele unei iluzorii moșteniri. Nu cumva au sosit dolarii, și nimeni n'a aflat nimic?

„Charme slave“. — Un foarte fecund poet, autor dramatic, scriitor și publicist, subliniază în fruntea unui cotidian teatral, cu multă îngrijorare, faptul că

străinătatea atribuie literaturii noastre, după puținele traduceri care-i sunt cu noscute, „un farmec slav“; mai precis, ea compară pe scriitorii noștri cu unii din marii literați ruși.

Așa, Romain Rolland, în prefața pe care a scris-o la volumul „Kyra Kyralena“ al compatriotului nostru Panait Istrati, vorbește despre un „Gorki balcanic“, iar intelectualii italieni, cari au cetit traduceri din Sadoveanu și Brătescu-Voinești, au pomenit îndată de Gogol și Cehov.

Noi, nu numai că nu privim cu îngrijorare acest fapt, dar, dimpotrivă, socotim că el ne priește cu prisosință, fiindcă, dacă la primele contacte cu literatura noastră, străinătatea se îndreaptă spre elemente de comparație atât de valoroase, înseamnă că suferim o primă consacrare, al cărei înțeles se va lămuri îndată ce lumea Apusului va avea prilej mai îmbelșugat, pentru a putea găsi diferențierea reală și a stabili adevăratul nostru indice etnic.

Așadar, scriitorul cu pricina poate fi liniștit: deocamdată e mai bine să ni se recunoască un „farmec slav“, decât nici unul.

De ce? — Dl N. Iorga se găsește actualmente într-o călătorie de propagandă prin Polonia. E o simpatică excursie, care ne face plăcere și nouă, și Poloniei și dlui N. Iorga. Autorul „Istoriei lui Ștefan cel Mare“ s'a bucurat într'adevăr, la Varșovia, de o excelentă primire, a stat de vorbă în mod afabil cu diferite personalități polone, oferindu-le informații despre România, și și-a dat silința să consolideze astfel tot mai mult legăturile de prietenie dintre noi și vecinii noștri.

Luându-și această sarcină prețioasă de autorizat informator al străinătății, dl N. Iorga ne face un serviciu turtura. Aplaudăm, prin urmare, ideea acelora cari i-au înlesnit trecerea peste

graniță, recunoscând astfel cât de utilă ar putea fi fărăi autoritatea științifică a profesorului dela București.

O singură undă de intristare se așterne peste satisfacția noastră.

— Oare de ce va fi făcând politică dl Nicolae Iorga?

Sau, pentru a ne talmăci părerea de rău, întreagă:

— De ce, făcând politică, marele nostru istoric o nimerește totdeauna atât de rău?

Cenzura în Ardeal. — Cenzura inteligentă, în anumite împrejurări, e un rău necesar. Cenzura absurdă e, în orice împrejurări, un adevărat dezastru.

De o asemenea instituție avem parte astăzi în Ardeal. Nu se prea știe bine din ordinul cui, și pe temeiul căror dispozițiuni legale, au început să funcționeze cu îndârjire foarfecile puterii executive, tăind în proza gazetelor românești de dincoace de Predeal, ca în carne vie. Bietele foi provinciale, dela Deva, dela Sighet și dela Oradea-mare, ne sosesc ciopârțite nemilos, ca niște adevărate monitoare bolșevice, care ar propaga destrămarea noastră națională și răsturnarea întregului așezământ social...

Așa să fie? E necesară oare această intervenție chirurgicală în modestele funcțiuni publicistice ale presei transilvănene? Există în partea locului primejdioase excese de condei, cari trebuiesc reprimare? Se arată vreo propagandă protivnică siguranței granițelor României? Sunt aici spioni, trădători sau nebuni?

Un exemplu ne-a fost furnizat cu prilejul *suspendării* ziarului *Libertatea*. Gazeta părintelui Moța, cel mai vechi și mai priceput editor de foi pentru popor, putea să stea drept pildă de cuvânt și onestitate, înaintea tuturor cotidianelor din Capitală, care

au asupra altora privilegiul de a nu pune niciun frâu gurii lor. Totuș, *Libertatea* a fost oprită de a mai apare, printr'un ordin pornit dela Sibiu, numai pentru că a îndrăznit să releveze procedarea cam pătimașe, a d-lui general Mărdărescu în cazul maiorului Băgulescu.

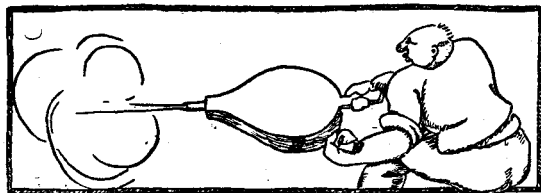
Vi se pare ciudat, dar așa e. *Răcnetul Carpaților* dela Râmnicul-Vâlcei poate să scrie în voie că România e o țară de vânzare și că toți conducătorii ei sunt fâlhari. *Libertatea* dela Orăștie, plătește o critică potolită, adresată unui ministru care a greșit, cu însăș viața ei. Sunt două măsuri pe care nu le înțelegem, căci ar trebui, alminteri, să sfătuim pe părintele Moșă să-și scoată gazeta la Urlați. Acolo nu e cenzură; și, chiar de ar fi, urlătenii sunt niște oameni în toată firea...

Monopolul lui „deja“. — Di Honigman dela *Lupta*, care era unul dintre cei mai buni cunoscători ai limbei române încă de pe când își făcea studiile la Sadagura, adresează o serie de ridicole imputări autorului unui articol din *Indreptarea*, pentru un „deja“, după părerea ilustrului publicist, de prisos.

Înțelegem supărarea distinsului nostru confrate. El nu se indignează nici când e acuzat de șantaj, nici când e dat afară de ușieri, nici când primește palme. (Niciodată nu se supără, când incasează). La trei lucruri ține însă, ca la ochii din cap: la naționalism, la democrație și la „deja“.

Acesta e monopolul lui Albert, și să nu v'atingeți de el!

O enciclopedie filologică. — Al treilea buletin anual al „Muzeului limbii române“ din Cluj, al cărui conducător este dl Sextil Pușcariu, membru al Academiei române, se înființează și de data aceasta sub aspectul unui impresionant volum, de peste o mie de pagini, cuprinzând nenumărate studii, articole și recenzii de istorie literară și, mai ales, de filologie. Dl Gh. Opreșcu publică aici o cercetare bine susținută despre influența culturai franceze asupra lui Eliade, complectând astfel și făgăduind să ducă mai departe o sistematică exemplificare istorică a raporturilor culturale dintre noi și Franța. Din copleșitorul material de specialitate, adunat de colaboratori ca dnii N. Drăganu, Vasile Bogrea, Gh. Giulea, Al. Procopovici, Constantin Lăcea, Leo Spitzer, Bitay Arpad și alții, reținem prețioasele contribuțiuni ale dlui Th. Capidan la lămurirea raporturilor lingvistice slavo-române. Mai departe, dl P. Grimm, cu o apreciazabilă vioiciune de stil, trece în revistă toate traducerile românești din literatura engleză, dela „Manfredul“ lui Byron, tradus de C. A. Rosetti, până la „Hamletul“ batjocorit de diletantul Adolf Ștern. Revista periodicelor românești din anul 1922, semnalând principalele articole apărute în publicațiile din țară și datorită dlui N. Georgescu-Tistu, e rezultatul unei munci conștiințioase, reprezentând folositoare indicații bibliografice.

Redactor responsabil: ALEXANDRU HODOȘ